

Bc. Vít KUBÁSEK, *Konfesionalita nižší šlechty v Prácheňském a Plzeňském kraji počátkem 17. století*, České Budějovice 2022 (diplomová práce, Historický ústav, Filozofická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích), 150 s.

Posudek vedoucího diplomové práce

Konfesionalita a její projevy stály delší dobu stranou zájmu obnoveného badatelského zájmu o dějiny šlechty na počátku novověku. Platilo a až na jednotlivé výjimky to platí zejména pro nižší šlechtu, která zpravidla stála stranou dobových politicko-náboženských střetů a pro niž se také dochovalo výrazně méně písemných pramenů než pro špičky panského stavu. Z tohoto důvodu lze ocenit výběr tématu diplomové práce Bc. Víta Kubáska, který se rozhodl analyzovat anonymní a nedatovaný soupis asi sta nižších šlechticů usazených v Plzeňském a Prácheňském kraji, jenž se dochoval v obsáhlém souboru došlé korespondence pražského arcibiskupství, v jehož fondu je také uložen. Nejde přitom o zcela neznámý pramen, neboť zřejmě jako první si ho povšiml František Dvorský již před bezmála 140 lety, nijak s ním ale nepracoval. To měl diplomant napravit, přičemž měl nejprve identifikovat všechny zmíněné rytíře a shromáždit o nich dostupné informace. Na to měla navázat kritika pramene, který podle svého titulu měl obsahovat jména katolických příslušníků rytířského stavu z obou zmíněných krajů; spolu s ověřením konfesionality se student měl pokusit o určení doby, kdy pramen vznikl. Nakonec měl interpretovat důvody vzniku pramene, jež velmi pravděpodobně souvisely se zostřením mezi-konfesních sporů na samém počátku 17. století.

Samotné analýze pramene autor předeslal několik úvodních kapitol. V úvodní z nich rekapituloval vývoj zájmu české historiografie o předbělohorskou nižší šlechtu, na což navázal shrnutím vývoje nižší šlechty od vrcholného středověku do bělohorské doby. Stranou zájmu neponechal majetkové poměry rytířů v obou sledovaných krajích na počátku 17. století, analyzované na základě berních rejstříků z let 1603 a 1615. Podařilo se mu tak prokázat jejich počty i přiznávaný majetek, vyjadřovaný zejména počtem osedlých, ale také množství držených kostelních podací.

Vlastní jádro předkládané diplomové práce představuje analýza pramene, jejíž principy autor vysvětlil v samostatné kapitole. U každého zaznamenaného jména se nejprve snažil zjistit genealogické vazby a majetkové poměry, v čemž mu byly nápomocné zejména práce Augusta Sedláčka, ať již *Hrady, zámky a tvrze království Českého* nebo jednotlivá hesla v *Ottově slovníku naučném*, a také zmiňované berní rejstříky. Následně se student pokusil shromáždit další

informace o drženém majetku z moderních historicko-topografických prací. Stranou zájmu neponechal ani angažmá rytířů na různých úrovních dobového politického systému Království českého, k čemuž mohl využít moderní soupisy držitelů různých zemských úřadů či členů soudních grémií. V některých případech mohl shromážděné informace doplnit ještě údaji o literárním mecenátu rytířů. V neposlední řadě měl ověřit údaje o katolické konfesionalitě zaznamenaných nižších šlechticů. Bohužel studie Františka Tingla o držbě patronátních práv v západočeských děkanátech popisovaly jejich stav v sedmdesátých letech 16. století a monografie Františka Václava Bílka o pobělohorských konfiskacích zase informovala o vyznání rytířů z mladší doby.

Na základě zmíněných zdrojů se diplomantovi podařilo sestavit objemnou (s. 46–113) a spolehlivou prozopografickou analýzu, která se následně mohla stát předmětem interpretace, jíž Vít Kubásek věnoval závěr svého kvalifikačního spisu. V něm se mu především podařilo datovat soupis do roku 1603. V následném zamyšlení, zasazeném do kontextu tehdejších politicko-mocenských střetů, se pak pokusil doložit, že soupis mohl vzniknout v souvislosti s aktivitami katolické strany, které vyvrcholily vydáním obnoveného svatojakubského mandátu v červenci 1602 a jeho vyhlášením v září téhož roku, jehož okamžité prosazování aktivizovalo evangelickou opozici, do jejíhož čela se na zemském sněmu v lednu 1603 postavil rytíř Václav Budovec z Budova. Je pravděpodobné, že někteří z vlivných katolických pánů (Dvorský uvažoval o Vilému Slavatovi nebo Jaroslavu Bořitovi z Martinic) mohli dát impuls ke vzniku soupisu svých stoupenců v krajích, kde katolická strana měla relativně silné zastoupení. Analyzovaný soupis je tak možné pokládat za jeden z mnoha projevů konfesně-politického soupeření, které nabylo na intenzitě na samém počátku 17. století. Jak ale diplomant správně postřehl, ověřit katolickou konfesionalitu některých zapsaných rytířů je krajně problematické.

Diplomovou práci Bc. Víta Kubáska doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit stupněm **velmi dobře**.

Jindřichův Hradec, 11. srpen 2022

doc. PhDr. Josef Hrdlička, Ph.D.